

EBEVEYNLERİN GELİŞİMİ DESTEKLEYEN GİYSİLERİ TERCİH ETME EĞİLİMLERİNİN BELİRLENMESİ*

DETERMINING THE TENDENCIES OF PARENTS TO PREFER DEVELOPMENTAL CLOTHING

Sümeyye KAYACAN, Neşe Yaşar ÇEĞİNDİR

Gönderim Tarihi: 15.09.2022

Kabul Tarihi: 26.10.2022

Öz Abstract

Bu çalışma; 18-24 ay aralığındaki bebeklerin bilişsel, dil, psikomotor ve sosyal-duygusal gelişimlerini destekleyen giysi (GDG) tasarımları oluşturmak ve bu tür giysilerin yeni pazar potansiyeline ilişkin ebeveynlerin satın alma/tercih etme durumlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın uzman ve çalışma grubunu; amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilmiş 11 uzman ve kartopu örnekleme yöntemiyle Web tabanlı anket uygulaması üzerinden gönüllük esasıyla katılım sağlayan 18-24 ay aralığında bebeği olan 150 ebeveyn oluşturmaktadır. Karma araştırma yöntemini içeren çalışmada, GDG tasarım sürecinin oluşturulmasında nitel, yarı deneysel/uygulayıcı araştırma; ebeveyn görüşlerinin alınmasında nicel, tarama modelli araştırma tercih edilmiştir. Uzman verilerinin toplanmasında yarı yapılandırılmış görüşme formu, ebeveyn tercihlerinin belirlenmesinde yapılandırılmış anket formu kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, ebeveynlerin GDG hakkında %52'sinin bilgisinin olduğu, %58,7'sinin GDG hiç rastlamadığı ve %78,7'sinin bu tür giysileri hiç kullanmadığı bilgisine ulaşılmıştır. Ebeveynlerin GDG tercihleri incelendiğinde; estetik kavramından çok fonksiyonelliği tercih ettikleri aynı zamanda görsel, işitsel ve dokunsal uyaran içeren giysileri satın alma/beğenme hususunda belirleyici bir özellik olarak gördükleri belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Gelişimi destekleyen bebek giysileri, Oyun giysileri, Özel amaçlı bebek giysileri, Ebeveyn tercihleri.

This study was conducted to create clothing (GDG) designs that support the cognitive, language, psychomotor and social-emotional development of babies aged 18-24 months and to determine the purchase/preference status of parents regarding the new market potential of such clothes. The expert and working group of the research consists of 11 experts selected by purposeful sampling method and 150 parents with babies between 18-24 months who participated voluntarily through a Web-based survey application with the snowball sampling method. In the study, which includes the mixed research method, qualitative, quasi-experimental/applicative research was preferred in the creation of the GDG design process and quantitative screening model research was preferred in taking parental views. A semi-structured interview form was used to collect expert data, and a structured questionnaire was used to determine parental preferences. As a result of the research, it was found that 52% of the parents knew about GDG, 58.7% had never seen GDG and 78.7% never used such clothes. When the parents' GDG preferences are examined, it was found that they prefer functionality rather than the concept of aesthetics, and also they see them as a determining feature in purchasing/liking clothes containing visual, auditory and tactile stimuli.

Keywords: Baby clothes that support development, Play clothes, Special purpose baby clothes, Parent preferences.

* Bu çalışma Prof. Dr. Neşe Yaşar Çeğindir danışmanlığında Sümeyye Kayacan tarafından yürütülen aynı başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

• **Alıntılama:** Kayacan, S., Çeğindir, N.Y. (2022). Ebeveynlerin Gelişimi Destekleyen Giysileri Tercih Etme Eğilimlerinin Belirlenmesi. Sanat ve Tasarım Araştırmaları Dergisi, 3(5), 20-32.

• **Sorumlu Yazar:** Tasarımcı, Sümeyye Kayacan smyyzbk@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-3098-7443.

Giriş

Yeni doğmuş bir bebek, ebeveynleri için en değerli varlıktır. Konforlu bir yaşam için bebeğin sağlıklı ve mutlu bir gelişim dönemi geçirmesi, hayati önem taşımaktadır. Özellikle 0-2 yaş arasındaki süreç, “bebeklerin bilişsel, dil, motor ve duyuşsal (sosyal-duygusal) gelişimlerinin en hızlı olduğu dönemdir” (Bıçakçı, 2019: 385). Çünkü gelişim; “insan organizmasının anne karnında başlayarak zihinsel, dil, duygusal, sosyal, motor yönünden olgunlaşma ve öğrenmenin etkileşimiyle ilerleme kaydetmesi” (Bıçakçı, 2019: 387) olarak tanımlanmaktadır.

Çocuk Hakları Evrensel Sözleşmesi’nde yer alan çocukların gelişim ve yaşama haklarını içeren 6. ve 27. maddeleri gereğince çocukların yaşama, gelişme haklarının olduğu, bunların anne-baba ve taraf devletlerce de korunması ve uygulanması gerekmektedir (UNICEF). TÜİK 2021 yılı nüfus dağılımı verilerine göre; Türkiye’de 1-2 yaş arası 2 302 775 bebek bulunmakta ve gelişimlerinin desteklenmesinin gelecek neslin korunması açısından kayda değer görülmektedir. 2015-2016 yıllarında yapılan araştırmalarda 0-3 yaş arası çocukların %20,9’unun, 0-6 yaş arasındaki çocukların %31.1’inin şüpheli/anormal gelişim gösterdiği belirlenmiştir (Doğan, Keskin ve Baykoç, 2015; Kahraman, Ceylan ve Korkmaz, 2016). Yaş aralığının ilerlemesiyle oranda da artış göze çarpmakta, veriler göz önüne alındığında gelişimsel gerilik (şüpheli/anormal) riskinin arttığı gözlenmektedir. Bu nedenle gelişimsel geriliklerin erken teşhis edilmesi ve tarama çalışmalarının yaygınlaştırılması önemlidir (Kahraman vd., 2016). Gelişimin erken teşhisinde çocuğun oyun oynarken benmerkezci davranarak kendini ortaya koyması, gelişimsel risklerin belirlenmesinde önemli bir araçtır (Koçyiğit, Tuğluk ve Kök, 2007). Ayrıca gelişimin her evresinde oyun ve oyuncakların önemli olduğu, tüm gelişim alanlarında oyunun fayda sağladığı incelenen araştırmalar sonucunda belirtilmiştir (Bekmezci ve Özkan, 2015).

Yapılan araştırmalar; oyunun çocuk gelişiminde olumlu bir etkisinin olduğunu, gelişimi desteklediğini ve ebeveyn-çocuk iletişimini kolaylaştırdığını ortaya koymaktadır (Kaytez, Durualp, 2014; Akaroglu, Dağ, Beserek, Selvi ve Altıparmak, 2019). Ebeveynin çocuğunu oyuna yönlendirerek gelişimine katkı sağlaması ve çevresel açıdan uyarıcı ortamlarda bulundurması gelişimini destekleyen davranışlardır (Dennis, 1960; akt. Durualp ve Aral, 2018: 254; Gallahue, Ozmun ve Goodway, 2014: 72).

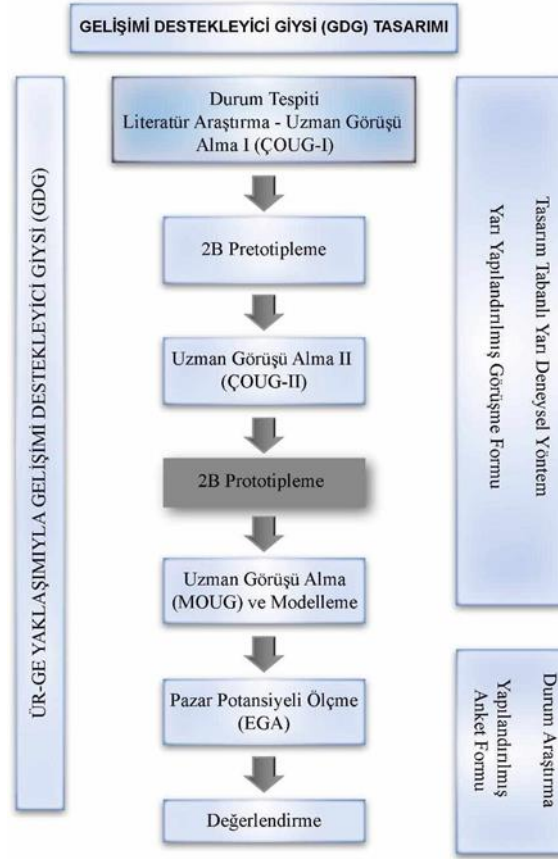
Giysi ve oyunun birleştirilmesi fikrinden ortaya çıkarılan gelişimi destekleyici giysi (GDG); dil, bilişsel, sosyal duygusal ve psikomotor gelişim alanlarını desteklemeye yönelik, gelişim düzeyine uygun olarak tasarlanmış birtakım uygulamaları içeren özel amaçlı bir giysidir. Bu araştırmayla, oyunun çocuk gelişimi üzerindeki olumlu etkisi dikkate alınarak, bebeklerin dil, bilişsel, sosyal duygusal ve psikomotor gelişimlerini ebeveyn gözetiminde giysi üzerinde oyun oynayarak kazandırılması hedeflenmiştir. Böylelikle ebeveyn rehberliği ve denetiminde bebeklerin gelişimlerini destekleyen giysi tasarımları hazırlanmış, bu giysilerin ebeveynler tarafından arzu edilebilirliği sorgulanmıştır. Böylece GDG kavramının yeni bir pazar potansiyeli oluşturma durumları incelenmiştir. Gelişimsel becerileri destekleyici giysi örnekleri, mağazalarda tekli ürün olarak satılmakla birlikte mevcut özellikleriyle gelişimsel becerileri karşılama/destekleme konusunda bazı kriterler açısından yapılan çevrimiçi taramalar

sonucunda tartışmalı bulunmuştur. Bu çalışmayla gelişimsel becerilerin kazandırılması ve desteklenmesi üzerinden çocuk gelişimi-okul öncesi eğitimi ve moda tasarımı alanında eğitim almış uzmanlar tarafından üç aşamalı görüşler alınarak giysiler oluşturulmuştur.

Gelişimi destekleyici giysinin ebeveynler tarafından değerlendirilmesine yönelik literatürde bir çalışmaya rastlanılmaması araştırmayı farklı kılmaktadır. Çalışma, bu alanda literatüre geçmiş ilk çalışmalardan birisi olması ve bundan sonraki çalışmalara öncülük etmesi; bebek giyim sektörünün geleceğe yönelik Ür-Ge çalışmalarını yönlendirmesi, tasarım-üretim ve pazarlama konularındaki birbirine bütünleşmiş “yeni ürün geliştirme ve pazarlama stratejilerine” bilimsel bir veri sağlaması açılarından önemli bulunmaktadır.

Yöntem

Birden çok yöntemin kullanıldığı araştırmada izlenen yol Şekil 1’ de verilmiştir.

Şekil 1. Araştırma Modeli.

Şekil 1’de görüldüğü üzere GDG tasarım süreci, çocuk gelişimi, okul öncesi eğitimi ve moda tasarım alanlarını kapsayan çok disiplinli tasarım tabanlı araştırma yaklaşımına sahiptir. Tasarım tabanlı araştırma; “döngüsel olarak yapılan analiz, tasarım, geliştirme ve uygulama süreçlerinin araştırmacılar ve katılımcılar ile işbirliği içinde ve gerçek uygulama ortamında yapıldığı, bağlama duyarlı tasarım ilkelerinin ve kuramlarının geliştirilmesi yönelik, eğitim uygulamalarını iyileştirme amacıyla yapılan sistematik ve esnek bir araştırma” olarak tanımlanmaktadır (Wang ve Hannafin, 2005; akt. Kuzu, Çankaya ve Mısırlı, 2011: 21). Süreç, döngüsel adımlarla uzman görüşü alma, prototip hazırlama, tekrar uzman görüşü alarak

prototipleme, tasarım uzmanlarının görüş ve onayı ile modelleme aşamalarından oluşmaktadır. Bu duruma ürün geliştirme (Ür-Ge) süreci denilmektedir. Karma araştırma yöntemini içeren çalışmada GDG tasarım süreci, nitel araştırma yöntemi yarı deneysel/uygulayıcı araştırma, ebeveyn görüşlerinin alınması nicel araştırma yöntemi tarama modeli araştırmadan oluşmaktadır.

Araştırma, GDG örnekleri oluşturulduktan sonra pazar potansiyeli ölçme adımıyla, ebeveynlerin mevcutta satılan ürünler ve araştırmada tasarlanan modeller hakkında görüşlerinin ortaya konması açısından olgu bilim, ebeveyn tercihlerinin derinlemesine incelenmesi bakımından durum “örnek olay” araştırması olarak gruplandırılabilir.

Örnek Olay/Durum Araştırması, bireylerin bir olguya ilişkin deneyimlerini, algılarını ve bunlara yüklediği anlamları ortaya çıkarmayı amaçlayan nitel araştırma desenlerinden biridir. Bir veya birkaç durumu, konunun belirlenmiş sınırları içerisinde bütüncül bir yaklaşım izlenerek incelenmesidir (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 75).

Çalışma Grubu ve Uzman Grubu

Araştırma iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde iki aşamalı uzman görüşüne başvurulmuş ve bu uzmanlara ait bilgiler “Uzman grubu” başlığı altında detaylandırılmıştır. İkinci bölümde ise araştırmaya katılan ebeveynlere ait bilgiler “Çalışma grubu” başlığı altında yer almaktadır. Uzman grubunda yer alan katılımcılar ölçüt örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Ölçüt örnekleme, önceden hazırlanmış bir dizi ölçütleri karşılayan bütün durumların çalışılması olarak tanımlanmaktadır. Bahsedilen ölçüt ve ölçütler araştırmacı tarafından belirlenebilir veyahut önceden hazırlanmış ölçüt listesi kullanılabilir (Şimşek ve Yıldırım, 2021: 120).

Uzman Grubu; ÇOUG-1, ÇOUG-2 ve MOUG olarak belirlenmiştir. ÇOUG-1 (Çocuk Gelişimi Alanı Uzmanlarının Görüşünü Alma); ölçüt örnekleme metoduyla Çocuk Gelişimi ve Okul Öncesi Eğitimi alanında en az lisans derecesi almış, aktif olarak çalışan yedi uzman belirlenmiştir. Uzmanlar, alanında öğretmenlik tecrübesi olan, akademisyen ve danışmanlık hizmeti veren kişilerden seçilmiştir. Bu çeşitlilik araştırmaya farklı bakış açılarından farklı bilgilere ulaşmayı amaçlamaktadır. Tablo 1.’de ÇOUG-1 uzmanlarına ait bilgiler yer almaktadır.

Tablo 1

ÇOUG-1 Görüş Alınan Uzmanlara Ait Bilgiler.

Uzman No	ÇOUG-1 Görüş Alınan Uzmanlara Ait Bilgiler
ÇGU1	Hacettepe Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Fakültesi/Çocuk Gelişimi /Özel Gereksinimli Çocukların Gelişimi Anabilim Dalı/ Araştırma Görevlisi (YL)
ÇGU2	Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Gelişimi Bölümü Çocuk Gelişimi Anabilim Dalı/ Araştırma Görevlisi (YL)
ÇGU3	Ana Okulu Rehber Öğretmeni
ÇGU4	Çocuk Gelişim Uzmanı- Oyun Terapisti
ÇGU5	Çocuk Gelişimcisi ve Özel Eğitim Uzmanı- Oyun Terapisti
ÇGU6	Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi/Çocuk Gelişimi Bölümü /Araştırma Görevlisi(DR)
ÇGU7	Kırklareli Devlet Hastanesi / Çocuk Gelişimi Uzmanı

*ÇGU: Çocuk Gelişimi Uzmanı

ÇOUG-2 (Çocuk Gelişimi Alanı Uzmanlarının Görüşünü Alma 2), ölçüt örnekleme metoduyla Çocuk Gelişimi, Okul Öncesi Eğitimi alanında doktora eğitimi almış ve aktif olarak çalışan iki akademisyen belirlenmiştir. Alanında eğitim veren, birçok akademik çalışması olan profesör ve doçent ünvanına sahip uzmanlar, alanında yetkin görülmüş bu ölçüt doğrultusunda seçilmiştir. ÇOUG-1'den farklı uzmanlara başvurulmasındaki amaç çalışmanın şeffaflığını ve güvenilirliğini artırmak, daha bilimsel bir bakış açısı sunmaktır. Tablo 2.'de ÇOUG-2 uzmanlarına ait bilgiler yer almaktadır.

Tablo 2

ÇOUG-2 Görüş Alınan Uzmanlara Ait Bilgiler.

Uzman No	ÇOUG-2 Görüş Alınan Uzmanlara Ait Bilgiler
ÇGU1	Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Anabilim Dalı/ Profesör
ÇGU2	Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Anabilim Dalı/ Doçent

MOUG (Moda Tasarımı Alanı Uzmanlarının Görüşünü Alma), amaçlı örnekleme metoduyla Moda Tasarımı alanında lisans ve lisansüstü eğitim almış biri bebek ve çocuk giyim tasarımcısı, diğeri akademisyen olmak üzere iki uzman seçilmiştir. Tablo 3.'de MOUG uzmanlarına ait bilgiler yer almaktadır.

Tablo 3

MOUG Görüş Alınan Uzmanlara Ait Bilgiler.

Uzman No	MOUG Görüş Alınan Uzmanlara Ait Bilgiler
MTU1	Abant İzzet Baysal Üniversitesi Gerede Meslek Yüksekokulu Tasarım Bölümü/ Öğretim Görevlisi
MTU2	Melcan Kids- Bubbly / Bebek ve Çocuk Giyim Tasarımcısı

*MTU: Moda Tasarımı Uzmanı

Çalışma Grubu, 18-24 ay arası bebeği olan ebeveynlerden oluşmaktadır. TÜİK 2021 nüfus verilerine göre Türkiye'de 1-2 yaş arası 2 302 775 bebek olduğu bilinmektedir. Çalışma grubunu, kartopu örnekleme metoduyla Web tabanlı anket uygulaması üzerinden gönüllük esasıyla katılım sağlayan 150 ebeveyn oluşturmaktadır. Çalışma grubunun demografik özellikleri frekans ve yüzdelik değerleri Tablo 4'de yer almaktadır.

Tablo 4

Çalışma Grubunun Demografik Özellikleri.

Demografik Özellikler		Frekans (f)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	136	90,7
	Erkek	14	9,3
	Toplam	150	100
	İlkokul	10	6,7
	Ortaokul	3	2,0
	İlköğretim	1	0,7
	Ortaöğretim (Lise)	22	14,7

Katılımcının Durumu	Eğitim	Ön Lisans	25	16,7
		Lisans	54	36,0
		Yüksek Lisans	26	17,3
		Doktora	9	6,0
		Toplam	150	100
Eşin Eğitim Durumu		İlkokul	5	3,3
		Ortaokul	9	6,0
		İlköğretim	2	1,3
		Ortaöğretim (Lise)	31	20,7
		Ön Lisans	15	10
		Lisans	62	41,3
		Yüksek Lisans	15	10
		Doktora	11	7,3
		Toplam	150	100
Toplam Aylık Gelir		2. 825 - 5. 999 TL	55	36,7
		6. 000 – 11. 999 TL	69	46,0
		12. 000 – 23. 999 TL	19	12,7
		24. 000 ve üzeri TL	7	4,7
		Toplam	150	100

Araştırmaya katılan çalışma grubunun demografik özellikleri incelendiğinde; ebeveynlerin % 90,7 sinin kadın, %36'sının lisans mezunu; eşlerin % 41,3'ünün lisans mezunu, % 46'lık payla toplam gelirlerinin 6.000-11.999 TL aralığında olduğu görülmektedir. Bu veriler, araştırma konusu üzerinde yorum yapma ve tasarımları değerlendirme açısından düşünüldüğünde pozitif bir alt yapı/özellik olarak görülmüştür.

Veri Toplama ve Analiz Teknikleri

Araştırmaya başlamadan önce çocuk gelişimi, bebeklik dönemine ait yazılı, basılı, çevrimiçi kitap ve veri tabanları taranmıştır. Bebeklerin gelişimsel beceri ve davranışlarının kazanımı hakkında uzman önerileriyle temel kaynaklar belirlenmiştir. Uzmanların önerdiği temel kaynaklar ise şunlardır;

1. MEB TEGM 0-36 Aylık Çocuklar İçin Eğitim Programı (2013),
2. 0-36 Aylık Gelişimi Risk Altındaki Çocuklar İçin Gelişimsel Destek Programı (Diken vd. 2018),
3. AGTE de yer alan, gelişimsel göstergeler ve kazanımlar (Güneri, 2016).

Bu kaynaklar Görüşme formunun hazırlanmasında, GDG tasarım sürecinde (Prototipleme ve Prototipleme aşamalarında) kullanılmıştır.

Araştırmada uzman görüşleri bilgisayar destekli kişisel görüşme tekniği (CAPI) yardımıyla Zoom programı üzerinden yarı yapılandırılmış görüşme formuyla gerçekleştirilmiştir (Arıkan, 2018: 100). Görüşme formu; araştırmacı tarafından önceden hazırlanmış konulara bağlı kalarak, mevcut soruları sormak, daha ayrıntılı bilgi almak amacıyla ek soru sorma opsiyonu içeren bir yaklaşımdır (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 132).

Aşağıda sırasıyla araştırma verilerinin toplanmasında izlenen süreç açıklanmıştır.

Çocuk Gelişimi Alanı Uzmanlarının Görüşünü Alma 1 (ÇOUG-1)

İlk olarak Çocuk Gelişimi, Okul Öncesi Eğitimi ve Moda Tasarımı alanında, yerli-yabancı yazılı ve çevrimiçi kaynak taraması yapılmış, elde edilen veriler sayesinde ÇOUG-1 Görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme formu, ilk iki uzmanla yapılan ön görüşmeler neticesinde yarı yapılandırılmış forma uyarlanmıştır. Araştırma problemin doğru tespiti amacıyla toplam yedi çocuk gelişimi uzmanıyla (ÇGU) Zoom uygulaması üzerinden kayıt alınarak görüşmeler yapılmıştır. Yapılan görüşmelerde çocuk gelişimi alanı uzmanlarına; bebeklerde gelişimin en hızlı ve en yoğun olduğu dönemler, bebeğin gelişimini desteklemek için giyside nasıl uygulamalar yapılması gerektiği, gelişimi destekleyici giysilerin tasarım ve üretim sürecinde beklenen özelliklere yönelik sorular sorulmuştur. Uzmanların en çok bahsettiği tasarım özellikleri belirlenmiş ve nitel analiz tekniğiyle irdelenmiştir.

Pretotipleme (Ön Tasarımların Oluşturulması)

Pretotip (ön tiplleme/ön numune); doğru ve nihai ürüne ulaşmak için daha kısa zamanda ve daha az maliyetle ürünü ortaya çıkarma, test etme, simüle etme işlemlerini içinde barındıran bir yöntemdir (Savoia, 2011: 21). Prototip oluşturmadan önce yapılan denemelerdir. Bu yöntem, araştırmada ürün tasarım sürecinde kullanılmıştır. ÇOUG-1 sonucunda katılımcılardan elde edilen bilgilerle bir tablo oluşturulmuş, tasarımda dikkat edilmesi gereken detaylar belirlenmiştir. Uzmanlar tarafından önerilen temel kaynaklarda yer alan 18- 24 ay bilişsel, dil, psikomotor, sosyal duygusal gelişim göstergeleri dikkate alınarak beş adet GDG pretotipi, Adobe Illustrator CC 2018 programında çizilmiştir.

Çocuk Gelişimi Alanı Uzmanlarının Görüşünü Alma 2 (ÇOUG-2)

ÇOUG-1'den elde edilen veriler ve uzman önerileriyle belirlenen temel kaynaklarda yer alan gelişim göstergeleriyle oluşturulan ön tasarımların ne derece sentezlenip tasarımlara yansıtıldığına değerlendirilmesi için ikinci kez uzman görüşüne ihtiyaç duyulmuştur. Bu aşamada Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi Bölümü Öğretim üyeleri arasından Çocuk Gelişimi ve Eğitimi alanında uzman bir profesör ve Okul Öncesi Eğitimi alanında uzman bir doçent ile görüşülmüştür. Uzmanlara, GDG'yi gelişim alanına ve düzeyine uygunluk, konfor (hareket, kullanım), güvenlik, estetik, özgünlük, sağlığı tehdit etmeyen malzeme kullanımı açısından değerlendirmeleri istenmiş ayrıca tasarımlar hakkında önerileri de sorulmuştur. Değerlendirme yarı yapılandırılmış görüşme formuyla Zoom üzerinden kayıt alınarak yapılmıştır. Uzman görüşmelerinden elde edilen veriler nitel analiz tekniğiyle analiz edilmiş ve bulgular kısmında yorumlanmıştır.

Prototipleme (Tasarımların Düzenlenmesi)

ÇOUG-2'den alınan veriler ve uzmanlar tarafından önerilen temel kaynaklarda yer alan 18-24 ay bilişsel, dil, psikomotor, sosyal duygusal gelişim göstergeleri dikkate alınarak tasarımlar üzerinde düzeltmeler yapılmıştır. GDG prototipleri (ilk örnek, numune) çizgisel olarak Adobe Illustrator CC 2018 programında çizilmiştir.

Moda Tasarımı Alanı Uzmanlarının Görüşünü Alma (MOUG) ve Modelleme:

Prototipleme sonrası hazırlanan modeller önce moda tasarımı alanında akademisyen ve işletmede bebek/çocuk giyim tasarımcısı olmak üzere toplamda iki uzman tarafından değerlendirilmiştir. Uzmanlara, GDG'yi kumaş yapısı, model kesimi (form), konfor (hareket, kullanım), estetik (renk uyum), özgünlük, güvenlik, sağlık, tekniklerin uygulanabilirliği/üretimi, bakımı, pazarlama ve maliyet açısından değerlendirmeleri istenmiş ayrıca tasarımlar hakkında önerileri sorulmuştur. Değerlendirme yarı yapılandırılmış görüşme formuyla Zoom üzerinden kayıt alınarak yapılmıştır. MOUG sonrası alınan görüş ve onaylara göre modelleme aşamasına geçilmiş, nihai modeller üretilmemiş sadece çizgisel olarak hazırlanmıştır. Mevcut kaynakları dikkate alarak bilinmeyen bir hedefi net, anlaşılabilir hale getirmek için yapılan işlemlerin tamamına Modelleme denilmektedir (URL 1).

Pazar Potansiyelini Ölçme (Ebeveyn Görüş Anketi)

MOUG sonrası alınan görüş ve onaylara göre nihai modeller hazırlanmış ve ebeveynlerin görüşleri almak için iki bölümden oluşan yapılandırılmış anket formu oluşturulmuştur. Birinci bölümde; ebeveynlerin demografik özelliklerini, GDG farkındalıklarını ve GDG kullanma ve satın alma durumlarını belirlemek üzere sorular sorulmuştur. İkinci bölümde ise; ebeveynlerin tercih etme eğilimlerini belirlemek için tasarımlarda yer alan özellikleri tercih etme sırasına göre en çoktan en aza doğru sıralamaları istenmiştir. Web tabanlı anket uygulamasıyla veriler toplanmış ve betimleyici istatistiksel analizle (Frekans ve yüzdellik testleri) çözümlenmiştir.

Bulgular

GDG Tasarım Sürecine Ait Bulgular

Bu bölümde “Gelişimi destekleyici giysi (GDG) nasıl olmalıdır?” sorusuna cevap aranmıştır.

Çocuk Gelişimi Alanı Uzmanlarının Görüşünü Alma 1 (ÇOUG- 1)

Çocuk gelişimi eğitimi alanında uzman kişilere “gelişimin en hızlı ve yoğun olduğu dönem hangisidir? Bebeğin üçlü gelişimi (Bilişsel, Psikomotor, Sosyal Duygusal) için gelişimi destekleyici giyside (GDG) neler olmalıdır? Dikkat edilmesi gereken özellikler nelerdir?” soruları yöneltilmiştir. ÇOUG-1 sonrası elde edilen veriler aşağıda verilmiştir.

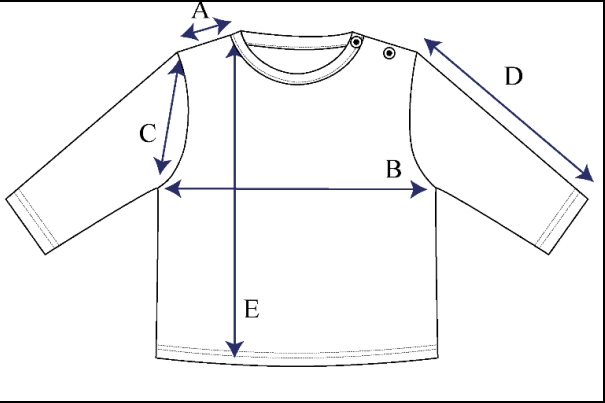
- 0-36 ay aralığının bebek/çocuk gelişimi için en hızlı ve en yoğun dönemdir.
- Giyside;
 - Bilişsel gelişim için kavramlar (renk, şekil, hayvanlar vs.) üzerinden öğrenmeye ve düşünmeye yönelik,
 - Sosyal-duygusal gelişim için dokunsal, işitsel ve görsel uyaranları içeren, (uyaranlara duygusal tepkiler vermesi),
 - Psikomotor gelişim için hareket etmeye, büyük ve küçük kas gelişimine yönelik açma-kapama, tutma-çekme, hoplama-zıplama gibi uygulamalar yapılabilir.
- Gelişimi destekleyici giyside olması ve dikkat edilmesi gereken özellikler; güvenlik/sağlık, konfor (kullanım-hareket-termal ısı), kullanılacak kumaşın yapısı, kolay temizlenebilmesi, ekonomik açıdan ulaşılabilirlik, giysinin kullanımına yönelik bilgilendirme, estetik/özgünlük ve gelişim düzeyine uygunluk olmalıdır.

Pretotipleme (Ön Tasarımların Oluşturulması)

ÇOUG-1'den elde edilen veriler ve veri toplama tekniklerinde belirtilen üç temel kaynaktan yer alan 18-24 ay bilişsel, dil, psikomotor ve sosyal-duygusal gelişim göstergeleri dikkate alınarak 5 adet gelişimi destekleyici giysi pretotipi hazırlanmıştır. Pretotipler, Tablo 5.'de yer alan 18-24 ay beden ölçüleri dikkate alınarak tasarlanmıştır.

Tablo 5
18-24 Ay Beden Ölçüleri.

ÖLÇÜLER		18-24 AY
A	Omuz Genişliği	8 cm
B	Ön Genişlik	30 cm
C	Kol Evi Yüksekliği	14 cm
D	Kol Boyu	25 cm
E	Model Boyu	38 cm

Çocuk Gelişimi Alanı Uzmanlarının Görüşünü Alma II (ÇOUG- 2)

Pretotipleme sonrasında oluşturulan tasarımların gelişimi destekleyici özelliklere uygun olup olmadığını değerlendirmek üzere ikinci kez uzman görüşüne başvurulmuştur. ÇOUG-2'den elde edilen ve pretotipler üzerinde yapılması önerilen düzenlemeler aşağıda verilmiştir:

- Şekil eşleştirme, desen/çizgi ekleme ve şekil değişikliği,
- Kullanılan aplikelerde
 - Boyut değişikliği,
 - Farklı renk ve farklı doku kullanımı,
- Model değişikliği ve
- Aksesuar değişikliğidir.

Moda Tasarımı Alanı Uzmanlarının Görüşünü Alma (MOUG) ve Modelleme

Prototipleme sonrası hazırlanan prototipler, moda tasarımı alanında akademisyen ve işletmede bebek/çocuk giyim tasarımcısı olmak üzere iki uzman tarafından değerlendirilmiştir. MOUG sonrası alınan görüş ve önerilere göre nihai modeller hazırlanmış, prototipler üzerinde yapılması önerilen düzenlemeler aşağıda verilmiştir.

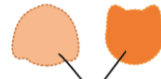

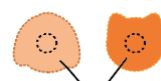
- Parça değişikliği
 - Paçalarda ribana kullanımı,
 - İki kademe düğmeli ayarlanabilir askı kullanımı,
- Kapamada daha büyük düğme veya içi boş (gömülü) çitçit kullanımı,

- Yer değişikliği (Kare şekilli aplikenin yerinin aşağıya indirilmesi),
- Renk belirginleştirme (Damlacık renklerinin belirginleştirilmesi).

Tablo 6'da örnek teşkil etmesi amacıyla GDG bir tasarımın pretotiplemeden nihai ürüne modelleme aşamaları verilmiştir.

Tablo 6

Örnek Bir GDG Tasarımının Modelleme Aşamaları.

Pretotipleme	 <p>Tişört</p>	<p>TASARIM ÖZELLİKLERİ</p> <ul style="list-style-type: none"> ⊙ → Paslanmaz çitçit ○ → Velkro (cırt) bant Velkro cırt bant yardımıyla tişörtlere takıp çıkarılabilen köpek ve kedi sesi çıkaran, hayvan figürlü dolgulu şekiller Biye ile muhafaza edilmiş, içeriden tutturulmuş küçük ziller
TASARIM 1	 <p>Tişört</p>	<p>TASARIM ÖZELLİKLERİ</p> <ul style="list-style-type: none"> ⊙ → Paslanmaz Çitçit ○ → Velkro (cırt) bant Farklı dokulara, farklı şekillere, farklı seslere (köpek, kedi sesi) sahip dolgulu oyuncakları, velkro (cırt) bant yardımıyla takıp/çıkarma, hayvanları eşleştirme Tişörtün üzerinde yer alan eşleştirme deseni
TASARIM 1	 <p>Tişört</p>	<p>TASARIM ÖZELLİKLERİ</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ → Velkro (cırt) bant ⊙ → Paslanmaz Çitçit Doku(kumaş): İçi dolgulu Polar (köpek), içi dolgulu Peluş (kedi) Renk: Kahverengi, turuncu Şekil: Kedi/köpek şekli Ses: Kedi/köpek sesi Velkro (cırt) bantlarla hayvanları eşleştirme/takıp çıkarma Tişörtün üzerinde yer alan eşleştirme deseni

Tasarım 1’de kedi/köpek sesine sahip hayvan figürlü dolgulu aplikeler, velkro bantlarla tişört üzerine tutturma/yerleştirme uygulaması yer almaktadır. Bu işlemi yaparken kollardaki zillerin harekete bağlı ses çıkarması beklenmektedir (Prototipleme).

ÇOUG-2 uzmanlar, kedi/köpek figürlü dolgulu aplikelerin dokulu kumaşla hazırlanmasını, boyutlarının büyütülmesini, eşleştirme desen/çizgisinin eklenmesini, tişörtün kollarındaki biye ve içerisindeki zillerin kaldırılmasını önermişlerdir. Böylece oluşturulan yeni prototipteki uygulamalar; dokunsal uyarılara verilen tepkiler açısından sosyal-duygusal gelişimini, hayvanları tanıma/yerleştirme/eşleştirme işlemi açısından bilişsel gelişimini, velkro bantlarla birbirine tutturma/ayırma işlemi açısından psikomotor gelişimini, ebeveyn liderliğinde oyun oynayarak dil gelişimini desteklemektedir (Prototipleme).

MOUG uzmanlar, tasarım unsurları açısından mevcut giysiyi onaylamışlar ve bu sebeple model üzerinde herhangi bir değişiklik yapılmamıştır (Modelleme).

EGA (Ebeveyn Görüş Anketi) Bulguları

Bu bölümde Ebeveynlerin; “GDG hakkında farkındalıkları nedir? GDG tercih etme eğilimleri nedir?” sorusuna cevap aranmıştır.

Ebeveynlerin GDG farkındalıkları sorgulandığında; %52’si gelişimi destekleyici giysi hakkında bilgisi olduğunu, %48’i bilgisinin olmadığını; % 58,7’sinin gelişimi destekleyici giysilere hiç rastlamadığını; %78,7’si bu tür giysileri hiç kullanmadığını belirtmiştir. Bu verilere göre; ebeveynlerin GDG hakkında farkındalıklarının olduğunu, fakat yarısından fazlasının bu giysilere hiç rastlamadığını ve yüksek çoğunluğunun bu giysileri hiç kullanmadığı bilgisine ulaşılmıştır.

Ebeveynlerin GDG tercihleri sorgulandığında; tüm tasarımlarda;

- En çok tercih edilen tasarım özelliği “Doku-renk-şekil-ses tanıma”;
- En az tercih edilen tasarım özelliği ise “Estetik olması” seçilmiştir.

Bu veriler göz önüne alındığında ebeveynlerin tasarımlarda estetik kaygılarının olmadığını; en çok hoşlarına/beğenilerine hitap eden özelliğin, giysi üzerindeki doku, renk, şekil ve seslerin olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Ebeveynlerin GDG’leri, standart bir ürüne oranla daha fazla ücret ödeyerek satın alma durumu sorgulandığında; ebeveynlerin %88,7’si standart bir ürüne oranla gelişimi destekleyici giysileri daha fazla ücret ödeyerek satın alabileceğini belirtmiştir.

Sonuç ve Öneriler

GDG Tasarım Sürecine Ait Sonuçlar

- Gelişimin en hızlı ve en yoğun olduğu dönem 0-36 ay aralığıdır.
- Gelişimi destekleyici giyside; bilişsel, duyuşsal ve psikomotor gelişim alan uygulamalarının çocuğun/bebeğin gelişim düzeyine uygun seçilmesi giyside olması gereken özelliklerdendir.
- Gelişimi destekleyici giyside; güvenlik/sağlık, konfor (kullanım, hareket, termal ısı), kumaş yapısı, kolay temizlenebilirlik, estetik (form, renk vs.), ekonomiklik/ulaşılabilirlik, kullanımına yönelik bilgilendirme, tasarımda özgünlük ve gelişimsel uygunluk dikkat edilmesi gereken özelliklerdendir.

ÇOUG-1, ÇOUG-2 ve MOUG uzmanlarından alınan görüşler sonucunda; gelişimi destekleyici giysinin; bebeğin bilişsel, duyuşsal, psikomotor ve bedensel (fiziksel) gelişimini pozitif anlamda destekleyen, gelişimsel göstergelerde yer alan davranışları uygulamalarla giysi üzerine aktarabilen, kullanımı rahat, pamuklu veya organik (ekolojik) malzemelerden yapılmış, bebeğin güvenliğini ve sağlığını tehdit etmeyen özelliklere sahip, hareket kabiliyetini sınırlamayan, mevcut çevre koşullarına ve sezona göre tasarlanmış, bedeni çok sarmayan, sıkmayan bir yapıda olması gerektiği saptanmıştır.

EGA (Ebeveyn Görüş Anketi) Sonuçları

Ebeveynlerin çoğunluğunun GDG hakkında bilgisinin olduğu fakat piyasada/mağazada çok fazla çeşit ve alternatife olmaması sebebiyle bu giysilere rastlayamadıkları, gelişimi destekleyici giysiye rastlayan ebeveynlerin ise bu giysiyi kullandıkları belirlenmiştir.

Ebeveynlerin GDG tasarımlarında çoğunlukla doku-renk-şekil ve ses tanıma özellikleri içeren tasarımları seçtiği, estetik kaygılarının olmadığı aksine tasarımlarda fonksiyonellik özelliğine önem ve öncelik verdikleri bilgisine ulaşılmıştır. GDG üzerindeki uygulamalar genel olarak sıralandığında; görsel, işitsel ve dokunsal uyaran içeren basit şekil ve eşleştirmelerden çok birkaç farklı şekilden oluşan eşleştirmeler ve farklı gelişimsel kazanımları barındıran tasarımların daha çok tercih edildiği sonucuna varılmıştır. Bu bilgiler ışığında ebeveynlerin gelişimi destekleyici giysilere olan ilgi, merak ve satın alma istekleri göz önüne alındığında, bu alanda ileride yapılacak Ür-Ge çalışmalarının yeni ürün geliştirme ve pazarlama gibi pazar potansiyeline olumlu anlamda etki bırakacağı görülmektedir.

GDG tasarımlarının ebeveynler tarafından tercih edilme durumlarının pazar potansiyeline olan olumlu etkisi göz önüne alındığında işletmelerde bulunan Ür-Ge bölümlerinin bu alandaki mevcut tasarımlarını, gelişimini desteklemeye yönelik uygulamalarla revize ederek çoğaltmaları veya bu formata uygun yeniden üretim yapmaları önerilmektedir.

Araştırma kapsamında 18-24 ay aralığındaki bebeklerin kullanımına yönelik hazırlanan GDG tasarımlarının farklı ay-yaş aralığındaki bebeklere/çocuklara yönelik de çeşitlendirilmesi de önerilebilir. Böylelikle alanda farklı gelişimsel davranışları geliştirmeye yönelik yenilikçi giysi tasarımları oluşturulmasına katkı sağlanabilir.

Çalışma, uzmanlar tarafından özgün, farklı, geliştirilmeye açık, yenilikçi ve çok fonksiyonlu olduğu, bebek/çocuk giysi tasarımı sürecine farklı bir bakış açısı katabileceği konusunda öncü ve önemli bulunmuştur. İleride yapılacak çalışmalara umut verici ve zemin hazırlayıcı bir araştırma olduğu düşünülmektedir.

Not: Bu araştırmanın etik izinleri E.54941 numaralı Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Etik Komisyonundan alınmıştır.

Teşekkür: Araştırmaya destek veren tüm ebeveynlere ve uzmanlara teşekkür ederiz.

Kaynaklar

Akaroğlu, G., Dağ, N., Besrek, S., Selvi, M. & Altıparmak, Ş. (2019). Ebeveyn çocuk iletişimde oyunun rolü. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3: 208-228.

- Arıkan, R. (2018). Anket yöntemi üzerinde bir değerlendirme. *Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 97-159. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/husbd/issue/39647/452737> sayfasından erişilmiştir.
- Bekmezci, H. & Özkan, H. (2015). Oyun ve oyuncağın çocuk sağlığına etkisi. *İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hast. Dergisi*, 5(2), 81-87. https://jag.journalagent.com/behcetuz/pdfs/BUCHD_5_2_81_87.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Bıçakçı, M.Y. (2019). Gelişimin değerlendirilmesi. A. Köksal Akyol (Ed.). *Erken çocukluk döneminde gelişim I* (0-36 ay) içinde on dördüncü bölüm s.387 (2. Baskı). Ankara: Anı Yayınları. <https://www.turcademy.com/tr> sayfasından erişilmiştir.
- Diken, İ. H., Vuran, S., Yanardağ, M., Diken, Ö., Ülke Kürkcüoğlu, B., Aksoy, F., Ünlü, E., Çelik, S. & Tomris, G. (2018). *0-36 aylık gelişimi risk altındaki çocuklar için gelişimsel destek programı* (3. Baskı). T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları; No 3687 Engelliler Araştırma Enstitüsü Yayınları; No 9. <https://www.gedep.org/resources/assets/site/pdf/gedep.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Doğan Keskin, A. & Baykoç, N. (2015). Hastanede çocuk gelişimi birimine yönlendirilen çocukların değerlendirilmesi. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal*, Uluslararası Katılımlı 3. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Kongre Kitabı. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/husbfd/issue/7893/103877> sayfasından erişilmiştir.
- Durualp, E. ve Aral, N. (2018). Çocukların ince ve kaba motor gelişimlerine oyun etkinliklerinin etkisinin incelenmesi, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(1), 243- 258. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/akusosbil/issue/37951/435683> sayfasından erişilmiştir.
- Gallahue, D.L., Ozmun, J.C. & Goodway, J.D. (2014). *Motor gelişimi anlamak* (7.baskı). Nobel Yayın: Ankara.
- Güneri, E. (2016). *Gelişim testleri (Cilt 2)* (1.Baskı). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Kahraman, Ö. G, Ceylan Ş, Korkmaz E. (2016). 0-3 yaş arası çocukların gelişimsel değerlendirmelerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 9(2), 60 - 69.
- Kaytez, N. , Kaytez, N. & Durualp, E. (2014). Türkiye’de okul öncesinde oyun ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2014 (2), 110-122. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/goputeb/issue/7322/95830> sayfasından erişilmiştir.
- Koçyiğit, S., Tuğluk M.N. & Kök M. (2007). Çocuğun gelişim sürecinde eğitsel bir etkinlik olarak oyun. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16:325-42.
- Kuzu, A., Çankaya, S., ve Mısırlı, Z.A. (2011). Tasarım tabanlı araştırma ve öğrenme ortamlarının tasarımı ve geliştirilmesinde kullanımı. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, Temmuz 2011, 1(1), 19-35.
- Milli Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü, (2013). *0-36 aylık çocuklar için eğitim programı*. Ankara, <http://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/0-36program.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Savoia, A. (2011). *Pretotype it* (2.edition). https://www.pretotyping.org/uploads/1/4/0/9/14099067/pretotype_it_2nd_pretotype_edition-2.pdf sayfasından erişilmiştir.
- TÜİK. (2021). İl, tek yaş ve cinsiyete göre nüfus. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuclari-2021-45500> sayfasından erişilmiştir.
- UNİCEF Çocuk Hakları Evrensel Sözleşmesi. <https://www.unicef.org/turkey/%C3%A7ocuk-haklar%C4%B1n-dairs%C3%B6zle%C5%9Fme> sayfasından erişilmiştir.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (11. Baskı). Ankara: Seçkin Akademik ve Mesleki Yayınları.

İnternet Kaynakları

URL 1. Erişim adresi: <https://www.egitimdebilimtarihi.org>